

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ
ИНСТИТУТИ**

**ЎЗБЕКИСТОНДА
ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ
ВА ЭРКИНЛИКЛАРИ**

ЎҚУВ ҚЎЛЛАНМА

ТОШКЕНТ - 2023

ЎЗБЕКИСТОН ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ ИНСТИТУТИ

*Ўзбекистон
Республикаси Фанлар
академиясининг
80 йиллигига
бағишланади*

М. Турғунов, А. Туляганов, М. Баратов,
Ҳ. Юнусов, А. Саидов, А. Тешабоев

ЎЗБЕКИСТОНДА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИ

Ўқув қўлланма

Тошкент – 2023

УЎК:
613.22.01
КБК: 237-91
М 23

Масъул муҳаррир:
академик А.Х. САИДОВ

М. Турғунов, А.Туляганов, М. Баратов, Ҳ. Юнусов, А. Саидов, А.Тешабоев. Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари / Ўқув қўлланма. – Тошкент: “Merit-print” нашриёти, 2023. – 483 б.

Муаллифлар:

М. Турғунов, юридик фанлар доктори, ЎзФА Давлат ва ҳуқуқ институти директори

А. Туляганов, юридик фанлар доктори, ЎзФА Давлат ва ҳуқуқ институти директори ўринбосари, профессор

М. Баратов, юридик фанлар доктори, ЎзФА Давлат ва ҳуқуқ институти бўлим бошлиғи, профессор

Ҳ. Юнусов, юридик фанлар номзоди, ЎзФА Давлат ва ҳуқуқ институти катта илмий ходими, доцент

А. А.Саидов, юридик фанлар бўйича фалсафа доктори, ЎзР Жамоат хавфсизлиги университети, махсус факультет бошлиғи ўринбосари

А. Тешабоев, юридик фанлар бўйича фалсафа доктори, ЎзФА Давлат ва ҳуқуқ институти бўлим бошлиғи

Такризчилар:

Юридик фанлар доктори, профессор **М.А. Тиллабоев**

Юридик фанлар доктори **Л. Исоқов**

Нашр Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасида инсон ҳуқуқлари соҳасидаги Миллий таълим дастурини тасдиқлаш тўғрисида” 2023 йил 7 февралдаги ПҚ-46-сон Қарорида белгиланган вазифалар ижроси доирасида тайёрланиб, унда Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари, уни амалга ошириш ва ҳимоя қилиш механизмлари, ташкилий-ҳуқуқий жиҳатлари, ҳуқуқни қўллаш амалиёти хусусида сўз боради.

Ўқувчиларга қулайлик бўлиши учун нашрда асосий қоидаларни ёритиш, шунингдек савол-жавоб услуби танланди.

Нашр кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

Ўқув қўлланма Ўзбекистон Фанлар академияси Давлат ва ҳуқуқ институти Илмий кенгашининг 2023 йил 15 сентябрдаги 6-сон мажлисида нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9910-9776-1-9

© ЎзФА Давлат ва ҳуқуқ институти, 2023

© “Merit-print” нашриёти, 2023

МУНДАРИЖА

КИРИШ	3
1- БОБ. ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ ВА АСОСИЙ ЭРКИНЛИКЛАРИ БЎЙИЧА ХАЛҚАРО ҲУЖЖАТЛАР	6
1. Инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликлари бўйича халқаро ҳужжатлар ва уларнинг таснифланиши	6
2. Инсон ҳуқуқлари бўйича универсал халқаро ҳужжатлар.....	11
3. Инсон ҳуқуқлари бўйича минтақавий халқаро ҳужжатлар	24
4. Инсон ҳуқуқлари бўйича субминтақавий халқаро ҳужжатлар.....	39
5. Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро ҳужжатлар имплементацияси	48
2-БОБ. АСОСИЙ ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИНГ УМУМИЙ ТАВСИФИ ВА МАЗМУНИ	52
1. Шахсий ҳуқуқ ва эркинликларнинг мазмун-моҳияти.....	52
2. Сиёсий ҳуқуқларнинг таркиби, тушунчаси ва турлари	63
3. Ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳуқуқлар: таркиби, турлари.....	74
3-БОБ. ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИНГ МИЛЛИЙ ВА ХАЛҚАРО МЕХАНИЗМЛАРИ	82
1. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш халқаро механизмнинг умумий тавсифи	82
2. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг миллий механизми	86
3. Инсон ҳуқуқларини халқаро ҳимоя қилиш механизми бўйича БМТ тузилиши.....	99
МАВЗУЛАР БЎЙИЧА МАНТИҚИЙ САВОЛ-ЖАВОБЛАР	116
ТЕСТЛАР	144
АДАБИЁТЛАР	165
ИЛОВАЛАР	174